

IRSTI 16.31.51

A. Kurmanali Chakyroglu¹, B. Seri¹

¹Suleyman Demirel University, Kaskelen, Kazakhstan

SÖZCÜK ÖĞRETİMİNDE İNSTAGRAM KULLANIMININ ETKİLİLİĞİ

Özet. Hiç şüphesiz sözcük öğretimi, dil öğretiminin vazgeçilmez parçalarından birisidir. Bu bağlamda, sözcük öğretimi dil öğretimi ve öğreniminde çok yönlü ve kapsamlı bir alan olarak yerini almaktadır. Doğru ve sağlıklı iletişimin temel anahtarı olan sözcük hazinesi, yabancı dil öğretiminde önemli yer tutmaktadır. Bu ihtiyacı göz önünde bulundurarak çalışmamızda Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde sözcük öğretiminde Instagram kullanımının önemini ve öğrenci başarısına etkisini araştırdık. Çalışmamızda yabancılara sözcük öğretiminde sosyal medyanın bir alanı olan Instagramın kullanımının öneminden bahsedilecek ve uygulamalara yer verilecektir. Bununla birlikte, sözcük öğretiminde Instagramın kullanımının etkililiği ile ilgili anket sonuçları ile araştırmanın deneysel sonuçları ortaya konacaktır. Çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Instagram kullanımının öğrencilerin başarı düzeyini ne şekilde etkilediğini araştırmak, bu araştırma ışığında iletişim bakımından son derece önem taşıyan sözcük öğretimini kolaylaştırmak ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkı sağlamaktır. Araştırma esnasında bir kontrol ve bir deney grubu oluşturulmuş olup, ön testler ve son testler uygulanmıştır. Ayrıca, gözlem, anket, görüşme, soru-cevap, testler gibi yöntemler uygulanmış olup, araştırmanın sonuçları tablolar ve grafiklerle gösterilmiş ve bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: iletişim, yabancı dil öğretimi, Türkçe, kelime öğretimi, Instagram.

***

Андатпа. Лексиканы оқыту тіл үйретудің ажырамас бөлігі екені даусыз. Осыған орай, лексиканы оқыту тілді үйрету мен үйренуде өте маңызды болып табылады. Дұрыс қарым-қатынастың негізгі кілті болып табылатын сөздік қор шетел тілін оқытуда маңызды рөл атқарады. Осы қажеттілікті ескере отырып, зерттеу жұмысымызда түрік тілін шет тілі ретінде оқытуда инстаграмманы қолданудың маңыздылығы мен оның студенттердің жетістігіне әсерін зерттедік. Мұнымен қатар, мақалада шетелдіктерге лексиканы оқытуда инстаграмманы қолданудың тиімділігі мен зерттеудің эксперименттік нәтижелері жайында сөз етіледі. Зерттеудің мақсаты - инстаграмманы пайдаланудың студенттердің түрік тілін шет тілі ретінде үйренудегі жетістіктеріне қалай әсер ететінін зерттеу, осы зерттеу арқылы коммуникация тұрғысынан өте маңызды болып табылатын лексиканы оқытуды жеңілдету және түрік тілін шетел

тілі ретінде оқыту әдістемесіне өзіндік үлес қосу. Зерттеу барысында бақылау және эксперименттік топтар құрылды, сынақ алды және сынақтан кейін тестері қолданылды. Мұнымен қатар, бақылау, сауалнама, сұхбат, тест сияқты әдістер қолданылды және зерттеу нәтижелері кестелермен және графиктермен көрсетілді, сондай-ақ қорытындылар мен түсініктемелер берілді.

Түйін сөздер: қарым-қатынас, шет тілін оқыту, түрік тілі, лексиканы оқыту, инстаграмманың тиімділігі.

***

Abstract. There is no doubt that vocabulary teaching is an indispensable part of language teaching. In this context, vocabulary teaching is significant in both teaching and learning a language. Vocabulary, which is the basic key of a good communication, plays an important role in foreign language teaching. Considering this need, we have investigated the importance of the use of the Instagram in teaching Turkish as a foreign language and its effect on students' achievement. The article also deals with the results of the questionnaire on the effectiveness of the use of Instagram in teaching vocabulary and the experimental results of the research. The goal of this study is to investigate how the Instagram influences the students' achievement level in teaching Turkish as a foreign language, to ease teaching vocabulary that are extremely important in terms of communication in the light of this research and to contribute to teaching Turkish as a foreign language. During the research, control and experimental groups were formed and pre-tests and post-tests were applied. In addition to this, some methods such as observation, a questionnaire, a interview, tests were applied and the results of the research were shown in tables and graphs and the findings and comments were given.

Keywords: communication, foreign language teaching, Turkish, vocabulary teaching, effectiveness of the Instagram.

Giriş

Bugün Türkiye'nin dünyaya açılmasıyla paralel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi büyük önem kazanmış durumdadır. Hepimizin bildiği gibi, dil, iletişimin temelidir, çünkü insanlar arasında iletişim ancak dil köprüsü ile kurulur. Dil köprüsü inşa edilmemişse orada anlaşmaktan söz edilemez. Prof. Dr. Muharrem Ergin dili şu şekilde tanımlamaktadır: “Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessesese; seslerden örülmüş muazzam yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” [1, s.13]. Prof. Dr. Doğan Aksan'a göre: “Bir toplumu ulus yapan beğlerin en güçlüsü, dildir. Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar;

kuşaktan kuşağa aktararak gelen dil, bireyi geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir” [2, s.13].

Dili iyi kullanabilmek için bireyin, sözcük hazinesini geliştirmesi ve yeterli sözcük hazinesine sahip olması gerekir, çünkü sözcük hazinesinin zenginliği, öğrencinin anlama ve ifade yeteneğini de etkilemekte ve konuşma kolaylığı ile akıcılığı sağlamaktadır. Doğru ve sağlıklı iletişimin temel anahtarı olan sözcük öğretimi, yabancı dil öğretiminde önemli yer tutmaktadır. Bu ihtiyacı göz önünde bulundurarak çalışmamızda Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde sözcük öğretiminde Instagram kullanımının önemini ve öğrenci başarısına etkisini araştırdık. Hiç şüphesiz sözcük öğretimi, dil öğretiminin vazgeçilmez parçalarından birisidir. Bu bağlamda, sözcük öğretimi dil öğretimi ve öğreniminde çok yönlü ve kapsamlı bir alan olarak yerini almaktadır. Çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Instagram kullanımının öğrencilerin başarı düzeyini ne şekilde etkilediğini araştırmak ve bu araştırma ışığında iletişim bakımından son derece önem taşıyan sözcük öğretimini kolaylaştırmak ve gün geçtikçe önem kazanan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkı sağlamaktır. Çalışmada konu ile ilgili bilim adamlarının çeşitli görüşlerine dayanarak, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen İleri seviyedeki öğrencilere sözcük öğretiminde Instagramın kullanımı üzerine bir uygulama denemesi yapılmış ve Instagramın sözcük öğretimindeki etkililiği ispat edilmiştir.

Sözcük öğretimi dil öğretiminin en önemli bileşenlerinden biridir. Dile ilişkin kuralların nasıl işlediğini iyi bilmenin o dilde iletişim kurmak için yeterli olmadığı, oysa gereksinim duyulan sözcüklerin bilinmesi durumunda iletişimin zor da olsa gerçekleştirilebileceği bugün pek çok uzmanın hemfikir olduğu bir konudur. Bu bağlamda öncelenen, sözcük öğretiminin dil öğretiminde öne çıkarılması değil, bunun diğer bileşenlerle dengeli bir biçimde yapılması gerektiğidir. Yabancı dil öğretiminin başlıca hedefi, öğrencilerin temel dil becerilerini (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Bu becerilerin hepsi insan için büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca yabancı dilde iletişim kurmada dil öğrenenin, sözcük hazinesinin önemi inkar edilemez, çünkü kişinin sahip olduğu sözcük hazinesi anlama ve anlatma becerisini etkilemektedir. Sözcük hazinesi zenginleşen kişi, konuşulanları anlayacak ve bu anlama becerisi, zamanla anlatma becerisine dönüşecektir [3, s.221].

Türkçe öğretiminin amaçlarından biri de, öğrencilerin Türkçe sözcükleri anlamlarıyla, doğru yazılış ve söylenişleriyle öğrenmelerini sağlamak, onların sözcük dağarcıklarını zenginleştirmektir. Çünkü sözcüklerin iletişim bakımından ne derece önem taşıdığı açıktır. En basit isteklerimizden en karmaşık düşünce ve duygularımıza kadar sözcüklerin aracılığıyla anlatırız [4, s.8]. Yabancı bir dili öğretim sürecinde dil öğrenenin, dinlediğini anlama, okuduğunu anlama, konuşma ve yazma gibi temel dil becerilerini geliştirmenin en etkili yolu sözcük öğrenimiyle mümkün olmaktadır, çünkü en basit

isteklerimizden en karmaşık duygu ve düşüncelerimizi sözcüklerin aracılığıyla ifade ederiz.

Sözcükler, dilbilgisinde matematikte problem çözmede olduğu gibi önemli bir yer teşkil eden formüller gibidir. Formülsüz, matematiksel işlemlerin çözülmesi mümkün olmadığı gibi, yeteri kadar sözcük bilgisine sahip olmayan bireylerin de bir dili etkili bir biçimde kullanması, konuşması pek mümkün değildir [5, s.6]. Bu ifadelerden hareket ederek, dil öğrenenin kendini iyi ifade edebilmesi için hedef dilde yeterince sözcük bilmesi ve bu sözcükleri cümle içinde doğru kullanabilmesi gerekmekte olduğunu söylemek mümkündür. Dil öğrenenin sözcük hazinesini zenginleştirme çalışmaları ile öğrencinin hem dili iyi kullanması hem de düşünce dünyasını geliştirmesi sağlanabilir. Prof.Dr. Özcan Demirel'e göre: "Yabancı dil derslerinde öğretilen sözcüklerin seçiminde öğretmenlerin bilinçli ve tutarlı olması beklenmektedir. Ancak şu da bir gerçektir ki öğretmen kendisinin ders kitabındaki sözcüklerle sınırlı olduğunu kabul etmektedir. Gerekli durumlarda bu sınırın ötesine çok fazla olmamak koşuluyla geçebilmelidir. Bunda ölçüt, kullanım sıklığı olan ve öğrencilerin ilgi duydukları alanlara dönük seçilmiş sözcükler olmalıdır" [6, s.138].

Prof.Dr. Özcan Başkan sözcük öğretimi ile görüşlerini şöyle ifade etmektedir: «Yabancı bir dilin sözcüklerini çalışmada karşılaşılan zorluk, bunların belenmelerinden çok unutulmaları olsa gerek. Yabancı dil öğrenenlerin hemen hepsi, sözcükleri belledikten sonra bunları unuttuklarını ve bu duruma, bir türlü engel olamadıklarını söylemektedirler. Gerçekten yabancı bir dildeki akılda yer edebilmeleri için her şeyden önce bu sözcüklere uygun bir 'piyasa' bulunması gerekir. Eğer belenilen sözcükler, o kimsenin yaşantısına uymuyorsa ve o öğrenci tarafından özüksenerrek, kültür hazinesine eklenmemişse, o zaman sözcüğün kendisi de anlamı da 'iğreti' kalmakta ve ilk fırsatta unutulmaktadır. Bu bakımından sözcük bellemenin ve saklamanın her şeyden önce ilgi ve merak ile bağlantılı olduğu kabul edilmelidir» [7, s.106].

Her alanda yeniliklere sebep olan teknoloji eğitim alanında da yeniliklere sebep olmuştur. Gelişmiş ülkeler teknolojiyi eğitimin hemen hemen her alanında kullanmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda teknolojinin eğitime katkısı gözardı edilemeyecek kadar büyük bir hal almıştır. Örneğin, sosyal medya platformlarında insanlarla buluşur ve iletişimde bulunursunuz. İnsanlara yardım eder, yardım alır, sorularına cevap verir ve kendi sorularınızı sorarsınız. Bu bakımdan sosyal medya resmi olmayan eğitim yollarından biridir [8].

Bulduğumuz bilgi ve teknoloji çağında öğretmenler olarak görevimiz, öğrencilere bilgiyi vermekten çok, öğrencinin doğru bilgiye ulaşması için rehberlik yapmaktır. Bu da ancak öğrencinin dilinden konuşmakla sağlanabilir. Türkçe sözcüklerin öğretiminde sosyal medya olan Instagram'ın kullanımının önemine değinmeden önce Instagramın ne olduğunu açıklamakta yarar görüyoruz.

Instagram nedir ve nasıl kullanılır?

Instagram sosyal ağlarda fotoğraflarınızı ücretsiz paylaşmanızı sağlayan mobil cihazlarda kullanılan bir uygulamadır [9]. Programın içinden açtığımız kameramız ile fotoğraflar çekerek veya telefonumuzda mevcut olan fotoğraflarınızı filtreleyerek Facebook, Twitter benzeri birçok sosyal ağda paylaşımında bulunabiliyorsunuz. Instagram'ın bu kadar popüler olmasını sağlayan ve en beğenilen özelliği ise fotoğraf düzenlemesine imkan vermesi. Fotoğraflarınızı bu program aracılığı ile çok kolaylıkla düzenleyebilirsiniz. Fotoğraf filtreleme özelliği sayesinde, oldukça geniş filtre çeşidinden birini kullanarak fotoğraflarınıza bambaşka görünüm katabiliyorsunuz.

Instagram size ayrıca hangi arkadaşlarınızın bu uygulamayı kullandığını gösteriyor. Bu sayede sosyal medyadaki arkadaşlarınızla Instagram üzerinden bağlantı kurabiliyor, fotoğraflarını beğenebiliyor ve yorumda bulunabiliyorsunuz. Ayrıca yeni eklenen özelliği “etiketleme” ile kendi fotolarınızı takip edebiliyor ve gizlilik ayarları yapabiliyorsunuz. Instagram, sadece 1,5 yılda o kadar büyüdü ki, uygulamayı ile şu anda her gün milyonlarca fotoğraf paylaşılıyor [10].

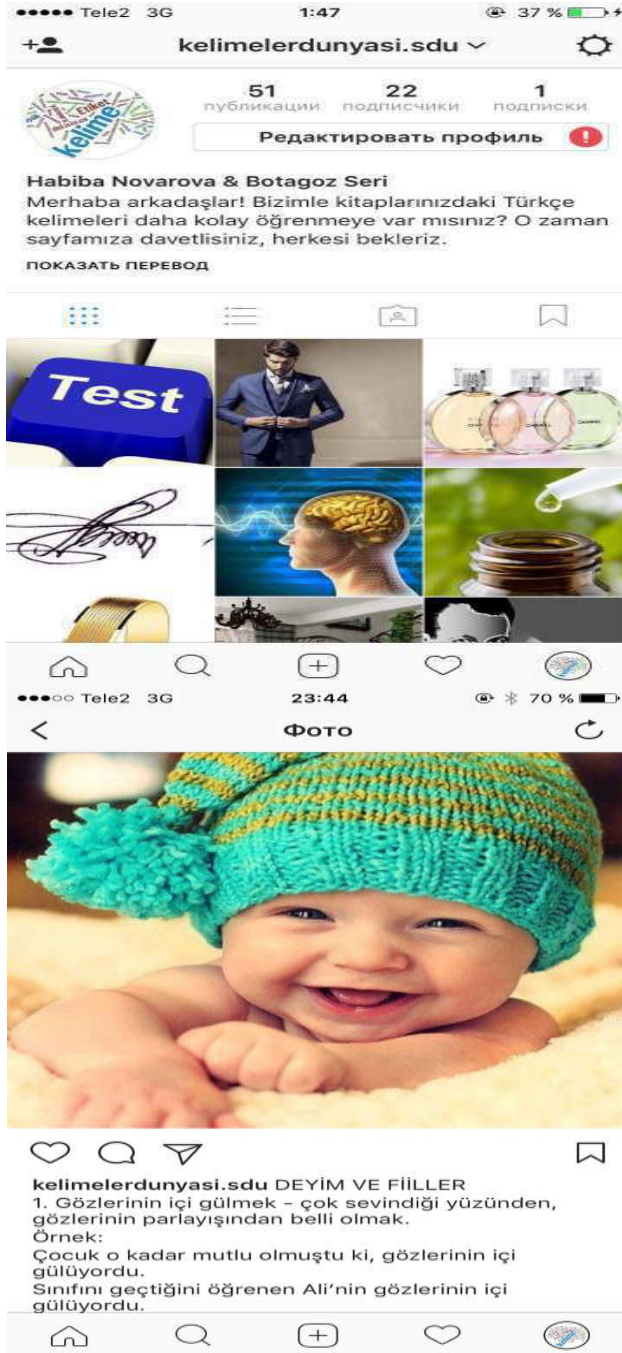
Öğrencilerle yapılan anket ve görüşmelerden Instagramla Türkçe deyim öğretimi uygulamasının öğrenciler tarafından benimsendiği, zevkli bulunduğu ve kalıcı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenmenin zevkini tattığı fark edilmiştir. Yapılan uygulama sonucunda bazı sözcüklerin her şeye rağmen zor öğrenildiği tespit edilmiştir. Kolay öğrenilen sözcükler anlam itibarıyla öğrencilerin kendi dillerinde de olanlardır.

Sözcük öğretiminde Instagram uygulamaları

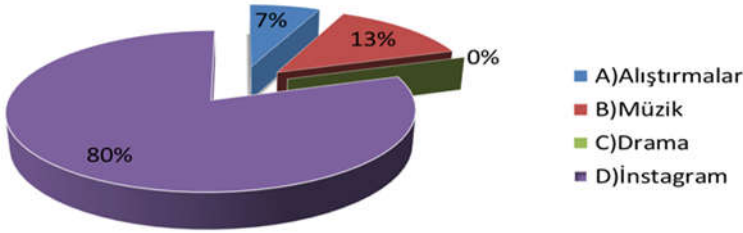
Gelişen teknolojiyle birlikte iletişim daha çok önem kazanmış ve her milletten, her kültürden insanlarla siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin kurulabilmesi için dil en gerekli araç olmuştur. Dolayısıyla günümüzde insanların bir veya daha fazla yabancı dil öğrenmeleri önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu araştırma, uygulamaya katılan öğrencilerin sözcük öğrenim düzeyini belirlemeyi ve deney grubu öğrencilerinin Instagramla sözcük öğrenimi gelişimindeki başarı düzeyini tespit etmeyi esas alan deneysel bir çalışmadır. Araştırmada bir kontrol ve bir deney grubu oluşturulmuş ve öntest sontest kontrol gruplu deneysel desen uygulanmıştır. Deney grubuna çeşitli Instagramla sözcük öğretimi, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle sözcük öğretimi çalışmaları yapılmıştır.

2016-2017 eğitim- öğretim yılında şubat ayından itibaren Süleyman Demirel Üniversitesi Filoloji ve Hukuk Fakültelerinde İleri Seviyede (B2) Türkçe öğrenim gören öğrencilere sosyal medya alanlarından biri olan Instagramda “kelimelerdunyasi.sdu” adlı sayfa açarak Instagramla her gün on tane sözcük öğretimi uygulaması yapılmıştır. Instagram sayfamızda bir aylık zaman zarfında her haftada bir hikaye “Küfeci”, “Doğum Gün Hediyesi”, “Şimdilik”, “Öğretmen” olmak üzere 4 hikaye işlenmiştir. İlk önce sözcükler resimlerle sunulmuştur. Sonra sözcüklerin açıklamaları yapılmış ve ikişer örnek cümle verilmiştir. Bununla birlikte, her hikayeden sonra kısa test

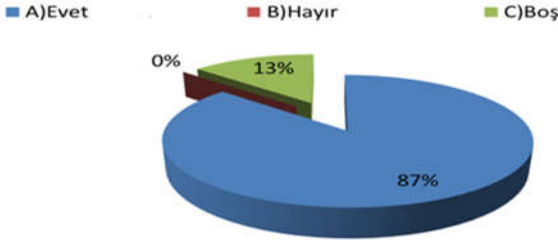
yapılmıştır. Araştırma esnasında kaynak tarama, anket, gözlem, görüşmeler yapılmış ve ön test ve son testler uygulanmıştır.

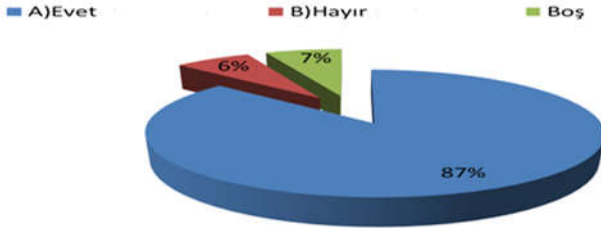

2. Instagramla sözcük öğretimini etkili buluyor musunuz ?

Instagramın Sözcük öğretiminde kullanılmasını beğendiniz mi?

Sözcük öğretiminde Instagram uygulamaları ile ilgili öğrenci görüşleri:

Yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarında bu yöntemin oldukça başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Söz konusu uygulama ilgili olarak öğrencilerin görüşleri alınmış ve şu şekilde yorumlarla karşılaşılmıştır:

✓ Instagramda sözcük öğrenmeyi çok sevdim. Instagrama ise her gün giriyoruz. Hem faydalı hem ilginç olmuş.

- ✓ Güzel bir çalışma olmuş. Sosyal medyanın Türkçe sözcük öğreniminde kullanılmasını

destekliyorum.

- ✓ Instagramda Türkçe sözcük öğretimi hoşuma gitti. Çok faydalı, bu yüzden yeni kelimeleri

dört gözle bekliyorum.

- ✓ Faydalı oldu, resimler ile çok etkili. Sözcükleri resimler ile daha iyi anlatıyor.

- ✓ Çok enteresan ve anlaşılır oldu. Size çok teşekkürler. Yeni sözcükleri bekliyoruz.

- ✓ Benim için çok faydalı oldu.Çünkü çok kelimeler öğrendim. Alıştırılmalar, resimler ve

örneklerle kelimeleri daha iyi anladım. Çok beğendim.

- ✓ Tabii ki bu uygulama güzel. Bu metotla sözcük öğrenmek daha kolay ve daha ilginç

oluyor.

- ✓ Instagramla sözcük öğretimini çok yararlı buluyorum. Öğrendiklerimizi çabuk

hatırlayabiliyoruz. Anlamayı kolaylaştırıyor.

- ✓ Instagramla sözcük öğretimi çok ilginç ve faydalı.

- ✓ Sözcükleri instagram aracılığıyla daha iyi anladım. Resimler güzeldi. Açıklamalar ve

örnekleri de çok beğendim.

- ✓ Bence Instagramla sözcük öğretim yöntemi çok iyi. Video eklense daha güzel olurdu. Bu

metotla sözcük öğrenmek zevklidir.

- ✓ Bence, sözcüklerin Instagram aracılığı ile öğretilmesi çok güzeldi. Çünkü akıllı telefonlar

hep ellerimizin altında. İstedğin zaman ve zamanın olduğu zaman bakabilirsin ve sözcüğün anlamını iyi anlıyorsun. Anladığımız zaman da bu sözcükleri günlük hayatta kullanabiliyoruz.

Sonuç

Sözcük bilgisine sahip olmayan bireylerin bir dili etkili bir biçimde kullanması pek mümkün değildir. Bu nedenle, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimine oldukça önem verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Araştırma sonucunda Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde sözcük öğretiminde Instagram kullanımının, öğrencilerin derse olan ilgilerini artırdığı ve yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağladığı tespit edilmiştir. Tarafımızdan yapılan anket ve görüşmelerde öğrenciler, Instagramla sözcükleri daha kolay ve daha kalıcı bir şekilde öğrendiklerini ve öğrenirken zevk duyduklarını ifade etmişlerdir. Tek kelimeyle, Instagramla Türkçe sözcük öğretimi uygulamasının oldukça başarılı olduğu tespit edilmiştir, ancak bu

yöntemin başarılı olabilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar olduğunu söylemek mümkündür. Öncelikle, öğretilecek sözcükler seviyeye göre belirlenmeli ve kalıcılığı sağlamak için sık tekrar edilmelidir. Instagramda sözcük öğretiminde resimlerle birlikte çeşitli videolar, şarkılar v.s. kullanılabilir. Uygulama sonucunda bir haftada (haftalık 2-3 saat öğrenim gören gruplarda) 50 kelime öğretiminin ideal olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucunda hem öğrencilerden, hem de öğretmenlerden aldığımız olumlu yorumlar neticesinde birtakım faaliyetlerde bulunmayı (videolar, şarkılar v.s.) eklemeyi düşünüyoruz. Çalışmanın teorik ve pratik değeri açısından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda yapılacak araştırmalar ve yazılacak kitaplara ışık tutacağı görüşündeyiz.

KAYNAKÇA:

- 1 Ergin M. Üniversiteler için Türk Dili. –İstanbul: Bayrak Basımevi, 2009.
- 2 Aksan D. Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilim. –Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları, 2009.
- 3 Kavcar C., Oğuzkan F., Sever S. Türkçe Öğretimi. –Ankara: Engin Yayınevi, 2007.
- 4 Kurmanali A. Öğrencilerin kelime hazinesini zenginleştirme yolları. // Абай атындағы Қазақ Ұлттық пед. университетінің Хабаршы ғылыми журналы. № 2 (48). – 2013.
- 5 Taşdemir E. vd. Pratik Türkçe Öğretim Teknikleri. – İzmir: Dilset Yayınları, 2003.
- 6 Demirel Ö. Yabancı Dil Öğretimi. Dil Pasaportu Dil Biyografisi. Dil Dosyası. – Ankara: PegemAkademi, 2010. ISBN 978-975-6802-09-X
- 7 Başkan Ö. Yabancı Dil Öğretimi. İlkeler ve Çözümler. – İstanbul: Multilingual Yayınları, 2006.
- 8 tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya
- 9 tr.wikipedia.org/wiki/Instagram
- 10 gezgintech.com › Teknoloji › Mobil]